De BARDANA
DISSERTATIO PHARMACOLOGICA

QUAM

VENIA EXP. FACULT. MED. UPSAL.

PRÆSIDE

C. P. THUNBERG

COMMENDATORE REG. ORD. DE WASA

MED. DOCT. PROF. MED. ET BOT. REG. ET ORD. REG. COLL. SANIT. MEMB.
HON. ACAD. CÆSAR. PETROPOL. ET NAT. CURIOS. REG. SCIENT. UPS. LOND.
HOLM. AGRIC. MED. ET EVANG. SOCIET. OECON. UPSAL. PATR. HOLM. ET.
CIV. OECON. FINL. HONOR. WERMEL. JUNEC. WESTM. CALM. ET ÖREBR.
BEROL. ET FRANCOF. ET LIPS. NAT. SCRUT. PARIS. HAFN. MOSCOU. ET HALENS.
HIST. NAT. GORENK. PHILAD. LUND. HARIEM. AMSTELOD. BONNENS.
OECON. ET INST. LITT. ZELAND. NIDROSIENS. TURICENS. IENENS. LINN.
LONDIN. MEDICO-BOTAN. ET HORTICULTUR. REG. SCIENT. PHYS. ET
PHYTOGRAPH. GÖTTINGENS. SCIENT. GOTHOB. MONACH. ERLANG.
WETTER. NÂNCIENS. MARPURG. MID. PARIS. EMUL ET LINN.
MONSPEL. MED. MATRITENS. MED. ET NAT. STUDIOS. EDIMBURG. ET PETROP.
MEDICO CHIR. ET PHARMAC. MEMBRO NEC NON ACAD. SCIENT. PARIS. ET
INSTITUT. NATION MONSPELIENS. AGRICULT. PARIS. MEDIC. LONDIN. SCAN-
DINAV. FLORENTIN. ET BATAVIN. IND. OR. CORRESPOND.

PRO GRADU MEDICO

P. P.

AUCTOR

CAROLUS P. U. NORDSTEDT

MEDIC. LICENT. AD INSTIT. MED. CHIRURG. CAROL. PENS.
Smolandus.

IN AUDIT. BOTANICO DIE XV JUNII MDCCCXXVI.

H. S.

UPSALIÆ,
EXCUDEBANT PALMBLAD & C.

10

07P202

QK
495
C74-T53
1826
SCNHRB

Simplicium medicamentorum, et facultatum, quæ in eis insunt, cognitio ita necessaria est, ut sine ea nemo rite medicari queat.

ORIBASII.

Neminem, nisi in Medicina hospitem ac peregrinum, fugere potest, quanta ævo nostro cognita sit medicaminum copia. Et simul cuique, progressibus Artis Machaoniæ attento, numerum remediorum, labente Theoria Incitationis, rursus esse augendum, facile patet. At hic tamen fons non fuit unicus, ex quo tam multa profluxerunt pharmaca. Chemia quoque, tempore inprimis, ex quo in partibus corporum organicorum constituentibus melius accomodatiusque secer-
nendis versare coepit, ad hanc amplificationem insigniter contulit. Ufu enim atque experientia recentioris ævi est probatum, principia, hujus artis ope e regno præsertim vegetabili defuncta, vel minima dosi remedia esse efficacissima.

In hac vero multitudine medicaminum, quibus Pharmacologia temporibus nostris fuit locupletata, et inter quæ in Praxin medicam varia denuo introducta deprehenduntur, multas tamen ob causas Pharmaca, quæ nobis ipsa præbet Patria, insignem sibi semper vindicabunt locum. Hac re com-

moti, historiam, vires ac usum Medicaminis indigeni, quod ad forum medicum a longo retro tempore pertinuisse reperitur, breviter heic exponere constituimus.

Sectio Phytographica.

Nomine pharmaceutico *Bardanae* seu *Lappae Majoris* 1) designatur planta, quæ a temporibus jam inde remotissimis, ut supra dictum est, cognita atque in numerum medicaminum fuerit recepta. Fuere etiam, qui THEOPHRASTUM ERESIUM, verum Rei Herbariæ parentem, jam mentionem hujus stirpis fecisse judicaverint 2); at vero DIOSCORIDEM

1) Nomen habet a Græca voce βαρδύς i. e. *hebes*, quod folia hujus stirpis sint hebetia atque mollia. Et quoniam capitula sua vestimentis adhærescant, vocatur etiam *Lappa* a λαμβάνω, *cipio*; huic tamen denominationi epitheton *Major* plerumque additur, ne cum *Xanthio Strumario* L., quod in Officinis pharmaceuticis *Lappae Minoris* nomine olim fuit adservatum, planta nostra confunderetur. Nostrates plantam vulgo dicunt *Karborrar* vel *Borrrar*; Norvegi *Klaegg* vel *Burre*; Dani *Stor Skreppe*; Germani *Klette*; Belgii *Klisfen*; Galli *Bardane* vel *Glouteron*; Angli *Burdock*; Itali *Lappola maggiore*; Hispani *Bardana Pargamacera*.

2) Hac de re conferenda: SPRENGEL, *Historia Rei Herbariæ*. Amst. 1807. Tom I: mus pagg. 75. et 101. RETZII *Flora Virgiliana*. Lund 1809 pag. 62.

omnium primum commemorasse eam nomine τὸ ἀγρίον 3) a quo *Arctium*, Genericum ejus nomen, haud dubie derivatur, nobis est exploratius. Species inter ad hoc pertinentes Genus antiquitus unica tantum fuit cognita, quæ in scriptis veterum auctorum variis subnominibus, *Bardana* 4) scilicet, *Personata* 5) et *Lappa* 6) occurrit. Dum vero illustris a LINNÉ novam formam dedit Botanicæ, huic speciei nomen imposuit *Arctii Lappæ*; at conjunxit tamen eidem aliam speciem, quæ a NICOLAO MYREPSICO jam olim memorata 7), hodie sub nomine *Arctii Bardanæ* 8) venit. Hanc speciem, solummodo varietatem Prioris esse, existimat illustris ille Vir, Capitulorum namque pubescentiam, Anthodium involventem, a solo loco plantæ apto dependere asserit. Speciebus jam allatis etiam adnumerandum est *Arctium majus*, quod a Celeberrimo SCHKUHR ita fuit nuncupatum.

3) DIOSCORIDIS de Medica materia. Libr. VI. I. RUELLIO interprete. Lugdun. 1543. Lib. IV. Cap. 92.

4) Apud DODONÆUS.

5) Apud MATTIOLI, CAMERARIUS et I. BAUHIN.

6) Apud C. BAUHIN. hanc generis denominationem plures postea cooptaverunt Botanici, quos inter nominasse sufficiat. TOURNEFORT, JUSSIEU, GÆRTNER, DE CANDOLLE A. Wallroth.

7) SPRENGELS Geschichte der Botanik. Altenb. und Leipz. 1817. I:r Theil pag. 194.

8) Nomen hocce imposuit plantæ celeberr. WILDENOW.

Omnes vero species enumeratas viribus suis nullo modo inter se discrepare, ideoque usui eidem medico inservire posse, nobis est verisimile. De hac igitur Arctiorum triaga uberius nunc agere nostrum sit.

Quod ad Classem pertinet Arctium in Systemate Sexuali ad *Syngenesiam* refertur, et ob flosculos omnes hermaphroditos, ad *Polygamice Aequalis* Ordinem. In Systemate autem Naturali, quod exposuit illustris à LINNÉ, Arctium *Capitatis Compositarum* adnumeratur; retulerunt vero Genus Celeberr. JUSSIEU et RICHARD, ille scilicet ad *Cynarocephalas*, hic ad *Carduaceas Synantherarum*.

CHARACTER GENERIS NATURALIS.

Anthodium (Calyx communis. L.) demum decidens, globosum, imbricatum: *Squamis* linearibus, in spinas cartilagineas, apice inflexo hamatas, desinentibus.

Corolla communis uniformis: Corollulis hermaphroditis, æqualibus.

Corollula supera, monopetala, tubulosa: *Tubo* tenui, longissimo: *Limbo* ovato, quinquefido: *Laciniis* linearibus, æqualibus.

Stamina quinque: *Filamentis* capillaribus, brevissimis: *Antho-*

ris in tubum cylindraceum, longitudine corollulæ, quin-
quedentatum connatis.

Pistillum unicum: *Germine* oblongo, apice villoso: *Stylo* fili-
formi, flaminibus longiore: *Stigmate* bifido, reflexo.

Receptaculum paleaceum, planum: *Paleis* setaceis longitu-
dine Anthodii.

Semina nuda, solitaria, infera, oblonga, sursum latiora,
rhombeo-compresfa.

Pappus dimidio femine brevior, persistens: radiis numerosis,
paleaceis, denticulatis, rigidis, duplici vel triplici serie
vertici feminis adnatis.

Testa feminis coriacea, dura, crassa.

Embryo semini conformis albicans.

CHARACTER GENERIS ESSENTIALIS.

Anthodium globosum, imbricatum: squamis linearibus, in
spinas inflexo-hamatas desinentibus.

Receptaculum fetoso-paleaceum.

Pappus fetosus, brevis, inæqualis.

DESCRIPTIONES SPECIERUM.

ARCTIUM LAPPA: floribus subcorymbosis, aggregatis; squa-
mis calycinis glabriusculis, flosculos æquantibus.

A. Lappa LINNÉ Spec. Plant. Tom. II. pag. 1143 — EJUSD. flor. Svec. Ed. II. pag. 277 — WILLDENOW Spec. Plant. Tom. III. pag. 1631. — WAHLENBERG flor. Upsal. pag. 264. — EJUSD. flor. Svec. Tom. II. pag. 498. — LILJEBLAD Svensk flora Edit. III. pag. 450. — HARTMAN Skandin. Flora, pag. 304.

A. Lappa β *minus* PERSOON Synops. Plant. P. II. pag. 383.

A. minus SCHKUHR Botan. Handbuch, Th. III. p.

Lappa minor DE CANDOLLE flor. Franc. pag. 3010. — WALLROTH Schedul. Critic. Tom. I. Pag. 450.

Habitat fere in omnibus Europæ regionibus præsertim ad vias ac semitas haud infrequens. Habitat præterea et in Insulis Japonicis, ubi stirpem legit Celeberrimus PRÆSES noster 9), et in Insula Madeira secundum Celeberrimum BROWN 10). In Americam Septentrionalem antea introducta, etiam ibidem sua sponte provenit hodie 11).

Radix biennis, subfusiformis, crassa, læpe pedalis, fibrillis filiformibus instructa. Epidermis umbrina vel fusco-nigri

9) THUNBERG Flora Japonica, Lips. 1784 p. 304.

10) von BUCH Phyzikalische Beschreibung des Canarischen Inseln, Berl. 1825. pag. 194.

11) NUTTALL Genera and Catalogue of North. American plants, Philadelph. 1818 Voll. II. pag. 128.

caus. Parenchyma album: medulla orbiculata, spongiosa, in annosioribus tamen deficiente. *Caulis* erectus, teriusculus, striato-fulcatus, subpubescens, ramosus, divergens. Rami alterni, axillares. *Folia* alterna, petiolata, cordata, denticulata, supra obscuro viridia, subtus cano-pubescentia, radicalia Pedalia vel ultra. *Flores* subcorymbosi, aggregati, in pedunculum subfoliatum dispositi. *Anthodium* glabriusculum: Squamis calycinis infimis minoribus, exterioribus rectis, interiores concolores æquantibus. *Flosculi* rubicundi.

Datur *Varietas* flosculis albis.

ARCTIUM MAJUS: floribus paniculato-racemosis, solitariis; squamis calycinis glaberrimis, limbum flosculorum superantibus

A. majus SCHKUHR Botan. Handbuch, Th. III. tab. 227. — SCHLECHTENDAL flor. Berolin. P. I. pag. 417. — FRIES Novit. flora Svec. P. VII. pag. 119.

Lappa major De Candolle Flor. Franc. p. 3011.

Lappa officinalis WALLROTH Schedul. Critic. Tom. I. pag. 449.

Habitat passim in nemoribus sylvisque; ad pagos vero campestres Scaniae frequentior.

Habitus plantæ ut in *Arctio Lappa*; ceterum vero ab hac specie longe diversum: Caule altiori, sæpe quadripedali, erectiori, *Foliis* subtus glabriusculis, etiam magis cordatis; Floribus duplo fere majoribus, paniculato-racemo-

sis, solitariis, in pedunculū (sæpius) aphyllum dispositis; *Anthodio* glaberrimo; *Squamis Calycinis* elongatis infimis in discum carnosum coalitis, exterioribus squarrosis æqualibus, interiores limbumque flosculorum superantibus.

ARCTIUM BARDANA: floribus sub fastigiatis; squamis calycinis arachnoideo lanatis limbo flosculorum brevioribus.

A. Lappa β LINNE Spec. plant. Tom II. p. 1143. — EJUSDEM Flor. Svec. Ed. II. pag. 278. WAHLENBERG Flor. Svec. Tom. II. p. 499. — *Svensk Botanik* tab. 63. — *Flora Dan.* tab. 642. WOODVILL Med. Bot. tab. 15.

A. Bardana WILDENOW Spec. Plant. Tom. III. pag. 1632. — WAHLENBERG Flor. Upsal. pag. 265. — LILJEBLAD Svensk Flora, Ed. III. p. 450. — HARTMAN Skandin. Flora p. 304.

Arctium tomentosum SCHUHR Botan. Handbuch, Th. III. p. — PERSOON Synops. Plant. P. II. p. 383.

Lappa tomentosa De Candolle Flor. Franc. p. 301. — WALLROTH Schedul. Critic. Tom. I. p. 450.

Habitat præcipue in hortis ruderalisque frequens.

Præcedentibus etiam affine convenit enim habitu, at differt:

Caule humiliore, sæpe bipedali; *Foliis* plerumque integerrimis; *Floribus* in umbellam dispositis; *Anthodio* arachnoi-

deo lanato; *Squamis* calycinis disco flosculorum brevioribus, magis herbaceis, infimis basi distinctis, exterioribus rectis, interiores apice coloratas superantibus. *Flosculis* etiam magis serotinis, saturatius violaceis.

SECTIO PHARMACEUTICA

Exploratum omnino videtur, species supra memoratas in Pharmacopoliis communi nomine *Bardanæ* designari. Interea non nisi radix ibi adservatur, seminibus et foliis jam dudum exclusis, quod illa ex omni probabilitate eandem in organismum ac radix exserunt vim, hæc vero recentia solum usui sunt.

Radices, quæ effodi debent vel verno tempore antequam caulis progerminaverit, vel autumnali, ubi folia marcescunt, qua occasione cavatæ, spongiosæ et vermiculosæ omni cura sejungantur necesse est, in nostris Officinis in taleolas longitudinales colore sordido scissæ exstant. Ita præparatæ omni fere odore carentes sapore tamen subdulci, austero et amaricanti gaudent. Quo illi, qui spectatur, usui inserviat radix requiritur etiam ut dura sit et fragilis masticataque in ore emolliatur. Vis efficax *Bardanæ* cortici imprimis radicis tribuitur sed Analysis ejus chemica, quatenus nobis innotuit,

adhuc desideratur; illam enim, quam instituit GEOFFROY 1) longe aliter ac nunc instituuntur Analyles factam esse merito putamus. Memorare tamen juvat succum hujus radices char- tam cæruleam subrubro colore inficere, unde cum acidum quoddam liberum continere liquet.

SECTIO THERAPEUTICA

Non radici solum, sed et foliis, cauli atque floribus prædicatur vis resolvens et attenuans, diaphoretica et diuretica; efficacia etiam sedans illis tribuitur, quippe quæ dolores submovere valeant.

Partes diversæ diverso modo præparantur et adhiben- tur. *Radix*: Succus recens expressus, Extractum vel Deco- ctum. *Folia et Caulis*: Jam succus expressus; jam cum lacte vel cum urina cocta, fursuribus conspersa, ad formam cata- plasmatis. *Semina* cum Amygdalis forma emulsionis; cum Saccharo in pulvere et cum Vino albo ad infusum.

Semina sed imprimis radix Bardanæ in morbis, quos in- fra enumerare mens est, magno cum emolumento adhibita sunt.

1:0 In FEBRIBUS: In iis scilicet, quæ ex debilitate pro- ficiscuntur qualis FEBRIS INTERMITTENS QUARTANA, TYPHUS et VARIOLÆ PUTRIDÆ.

1) GEOFFROY Tractatus de Mat. Medica Paris 1741. Tom III. p. 155. et seqq.

2:0 In PHLEGMASIS: praesertim PLEURITIDE, ubi cessaverit status inflammatorius, quo impediatur ne morbus ad supurationem et Phthisin transeat. 2) Laudatur etiam contra PHTHISIN PULMONALEM manifestam 3).

3:0 In ARTHRITIDE et RHEUMATISMO 4) tam acuto quam chronico et in omnibus stadiis maxime valet ad restituendas systematis cutanei functiones, quoniam urinam et sudorem sine ulla vi stimulanti promovet, illo tantum discrimine quod in morbo acuto sumitur decoctum frigidum et tenuius, cui etiam tunc addere licet Nitrus Kal. Depur., in chronico vero concentratum et calidius adhiberi debet.

4:0 Contra BLENNORRHOEAM VESICALEM l. HÆMORRHOIDES MUCOSAS VESICÆ feminibus utpote diuretico violentissimo majorem quam radici vim tribuerunt.

5:0 In MORBIS SCROPHULOSIS: Si infantes a 2:do ad 4:tum annum cum languore et pigritia contabescunt et doloribus alvi jam obstructione jam diarrhoea laborant, brevi, si habitum manifestant scrophulosum, Celeberrimus JAHN 5)

2) CÆSALPINUS radicem esse utilem contra sputam cruentam atque expectorationem purulentam asserit.

3) RICHTER A. G. Specielle Therapie 4:ter Theil p. 703.

4) SPRENGEL C. Institutiones medicæ Tom. V. p. 202. RICHTER 10:ter Theil p. 341.

5) JAHN F. Prakt. Mat. Med. 1:r Band 4:ter Aufl. p. 442.

decoctum radicis longe efficacissimum esse invenit; sed si morbus scrophulosus manifeste se aperuit alia adduntur efficaciora remedia v. gr. Vinum Antimonii, Murias Baryticum, Stipites Dulcamaræ 6).

6:0 In SCORBUTO: Herba recens et radix magna cum utilitate sine ulla præparatione adhibitæ sunt. Succo expresso haud inepte hic utimur.

7:0 In SYPHILITIDE: Priusquam veram Syphilitidem a morbis sic dictis venereis rite secernere intellexerunt, radix Bardanæ jam laudata, jam nullius momenti existimata fuit. Jam vero morbis hisce dissimilibus justo discrimine sejunctis perfacili admodum negotio radicis sæpius memoratæ in morbis Syphiliticis efficacia perspicui potest. In morbis vere Syphiliticis Hydrargyrosin adjuvat et commodo adminiculo est ut in cutem Hydrargyrus dirigatur, iis vero, qui Syphilitidis tantum speciem præ se ferunt, radicem Bardanæ cum Diaeta parca sufficere arbitror.

8:0 Contra EXANTHEMATA CHRONICA 7), qualia TINEAM CAPITIS 8), PSORAM, HERPETEM etc. Infusum, Decoctum vel Extractum radicis solum sufficit, præsertim cum his morbis sese adjunxere ulcera phagedænica et serpentina, aut illis scro-

6) SPRENGEL l. c.

7) RICHTER A. G. Specielle Therapie Tom. VI. pagg. 96, 105.

8) RICHTER l. c. pag. 331.

phulosi et morbi venerei se complicuere. Succus expressus cum Oleo ad unguentum, externe adplicatum, 9) fuit adhibitus.

9:0 CACHEXIÆ CALCULOSÆ: Cum PODAGRA tum UROLITHIASIS quin etiam NEPHRITIS. Semina præcipue, forma emulsionis, in hisce morbis utum præbent diureticum et expulsio-nem calculorum 10) promovent.

Hujus herbae non nisi folia recentia ad usum externum adhibentur, ulcera mundandi et in combusturas imponendi gratia, tum lacte ad formam cataplasmatidis cocta, ad demulcendos dolores Arthriticos tam fixos quam vagos, quorum tumores etiam dissipant. Sanguinem etiam extravasatum sub cutem seu ecchymosin dissolvit et discutit. Folia recentia optime ad inflammationes spurias et indurationes adplicantur.

9) PERCY : Memoire sur l'usage chir. des feuilles et du suc de la grande Bardane Paris. 1788.

10) DEMACHY von den Steinauflösenden kräften der Klettenwurzel.